

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm

Vår referens

Dnr

2016-11-25

Erik Ageberg

Ju2016/06276/L1

Remissyttrande Promemorian Jämn könsfördelning i bolagsstyrelser

Företagarna har getts möjligheten att yttra sig om ovan rubricerade utkast till lagrådsremiss och får lämna nedanstående synpunkter.

Förslaget innebär att ett aktiemarknadsbolag ska åläggas en årlig sanktionsavgift om lägst 250 000 kr och högst 5 000 000 kr, om inte minst 40 procent av bolagets styrelseledamöter är av vardera kön. Bolagen ska ha en jämn könsfördelning i styrelserna senast vid de årsstämmor som hålls 2019. Regeringens avsikt är att påskynda en positiv förändring av könsfördelningen både i fråga om styrelsen och andra ledande befattningar i näringslivet. Långsiktigt är målsättningen en helt jämn könsfördelning. Även statliga bolag där staten äger samtliga aktier och aktierna förvaltas av Regeringskansliet omfattas av förslaget, men däremot inga kommunala eller landstingskommunala bolag. Arbetstagarrepresentaten omfattas inte av regleringen, dock ska en jämn könsfördelning eftersträvas när arbetstagarrepresentater utses.

Sammanfattning

Företagarna **avstyrker** förslaget.

Företagarna anser att lagstadgad kvotering till företagens styrelser är ett omotiverat långtgående ingrepp i äganderätten. I enlighet med den svenska ägar- och bolagsstyrningsmodellen bör styrelsens sammansättning uteslutande vara en fråga för bolagets ägare. Förslaget brister i proportionalitet, bl.a. sett till den pågående positiva utvecklingen i fråga om kvinnor i börsbolagens styrelser. Förslaget innebär ett betydande ingrepp i den svenska modellen för bolagsstyrning och den självreglering som svensk kod för bolagsstyrning medför.

Det kan ifrågasättas huruvida förslaget är förenligt med regeringsformen, EU-rätten och Europiska konventionen beträffande skydd för äganderätten och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Promemorian saknar adekvat analys av möjliga konsekvenser, liksom en evidensbaserad problembeskrivning. Inte minst saknas en redovisning av förslagets konstitutionella aspekter. I ljuset av förslagets inverkan på grundlagsskyddade rättigheter saknas även en diskussion kring alternativ till reglering. Promemorian kan således inte ligga till grund för lagstiftning.

Vikten av jämställdhet och lika villkor för företagande

Företagarna har i många sammanhang påtalat hur viktigt det är att andelen kvinnor på ledande poster i näringslivet ökar. I detta avseende är en högre andel kvinnor i bolagsstyrelserna en rimlig strävan, men lågt ifrån avgörande. Tvingande lagregler om könskvotering i bolagsstyrelser är inte heller rätt metod för att främja en sådan utveckling. Det som krävs är generella och allmängiltiga regler som skapar goda förutsättningar för företagande inom alla branscher och näringsverksamheter. Förslaget innebär dock att individer ska behandlas olika enbart utifrån kön.

Samtidigt som utmaningarna kring jämställdhet i näringslivet består så har utvecklingen varit positiv. Andelen kvinnliga styrelserepresentanter har ökat under senare år och uppgår nu till 32 procent av styrelseledamöterna bland börsbolagen. Frågan är därför om regeringens förslag, som innebär ett ovanligt stort ingrepp i den fria företagsamheten och äganderätten, kan anses vara motiverat och i proportion till problemets omfattning.

Bättre möjligheter och förutsättningar för kvinnors företagande är inte uteslutande en jämställdhetsfråga utan en fråga om att frigöra alla de resurser och möjligheter som finns i att utveckla verksamheter och erbjuda varor och tjänster av hög kvalitet genom privat företagande i alla branscher. Ingrepp i äganderätten och sämre förutsättningar för ägare i kvinnodominerade branscher skapar varken jämställdhet eller rättvisa.

Ett långtgående ingrepp i den grundlagsskyddande äganderätten

De svenska börsbolagens styrning regleras genom Aktiebolagslagen (ABL 2005:551) och kompletteras av den svenska koden för bolagsstyrning.¹ Ägarmodellen karaktäriseras av kontrolläggande i kombination med ett starkt lagstadgat minoritetsskydd. Aktiebolagslagen och Svensk kod för bolagsstyrning är också uttalat till fördel för majoritets/kontrolläggande för att möjliggöra för ägare att behålla kontrollen i börsnoterade bolag.

Aktiebolagslagen (ABL 2005:551) ger omfattande möjligheter till ägarna att påverka bolagets verksamhet. I förarbetena till aktiebolagslagen betonas därför vikten av en aktiv ägarfunktion i bolagen. Aktiebolagslagen ålägger bolagsstämman att utse styrelsen och aktieägare utövar sin ägarroll framförallt genom att engagera sig i styrelsen. Denna modell ändras i grunden om staten med tvingande regler inskränker aktieägarnas inflytande.

En tvingande kvoteringsregel med samhällspolitiska motiv som grund och en därtill knuten ekonomisk sanktion är främmande för dagens bolagsrätt. Det blir särskilt stötande när det handlar om att tvinga fram en sortering av individer utifrån kön - ett förfarande som på goda grunder är olagligt i alla andra delar av samhällslivet. Promemorian behandlar inte heller förslagets förenlighet med individens rätt till

¹ Svensk kod för bolagsstyrning, Kollegiet för svensk bolagsstyrning, <http://www.bolagsstyrning.se>.

likabehandling oavsett kön. Det kan ifrågasättas om kvinnor ska, på sätt som nu föreslås, indirekt utpekas som särskilt skyddsvärd grupp enligt aktiebolagslagen.

Enligt Företagarna är det viktigt att värna ägarnas ansvar för styrelsens sammansättning, ett ägaransvar som annars, med lagstiftad kvotering av kvinnor i börsbolagens styrelser, tycks skifta till myndigheter och regering.

Företagarna noterar i de delar av förslaget som rör kommunala bolag att ägarnas rätt att utan lagkrav om könsfördelning utse styrelseledamöter respekteras men inte när det gäller privata börsbolag.

Övrigt att anföra

Förslagen i promemorian avser svenska företag som har sitt säte i Sverige, utländska aktiebolag som har sina aktier upptagna till handel i Sverige omfattas inte. Inte heller omfattas svenska bolag som har sina aktier upptagna till handel på marknader utanför Sverige. Regleringar av den typ regeringen föreslår kan innebära att företag med större sannolikhet väljer att notera sig på andra marknader än den svenska, eller i värsta fall helt lämna Sverige.

För entreprenörer och företag är intresset för att fortsätta verka på den publika aktiemarknaden kopplat till kontrollrättigheterna. Reglerna kring bolagsstyrningen bestämmer därmed hur mycket ägande som bolag och entreprenörer kan erbjuda allmänheten. En konsekvens kan bli att allmänhetens möjligheter att investera och delta i den värdetillväxt som skapas i börsbolagen minskar. På lång sikt riskerar detta att leda till fördelningseffekter och en alltmer koncentrerad förmögenhetsbildning, vilket i sin tur kan medföra ett minskat demokratiskt stöd för kapitalmarknaden. Ingrepp i den svenska ägarmodellen kan också förväntas leda till att det blir allt svårare att utveckla stora företag i Sverige som är konkurrenskraftiga på en global marknad.

I promemorian påstås att bolag med jämställda styrelser blir mer lönsamma. Något stöd härför redovisas dock inte i promemorian. Forskningen kring styrelsesammansättning och relationen till lönsamhet och utveckling betonar vikten av oberoende, snarare än kön.² Detta baseras bl.a. på antagandet att oberoende ledamöter förväntas bidra genom objektivitet och kontroll av bolagsledningen. Styrelseledamöter som är oberoende i förhållande till större aktieägare ses därför som en mekanism för att värna samtliga aktieägares intresse och minska risken för minoritetsmissbruk. Rimligtvis finns ingen könsaspekt i denna syn på oberoende, vilket talar emot styrelsetillsättning baserat enbart på kön.

Förslaget är ett långtgående ingrepp i den lagstadgade äganderätten, missar målet om ett mer jämställt näringsliv och skapar frågetecken kring regeringens tilltro till styrningen av bolag i Sverige. Därtill saknar promemorian en adekvat

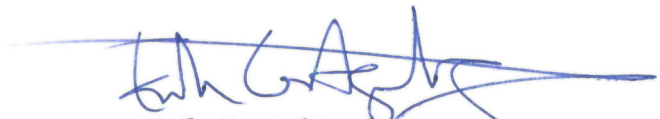
² Se bl.a.: Fogel, K. Liping M., & R. Morck (2014). Powerful Independent Directors. NBER Working Paper No. 19809; Adams, R. B., & Ferreira, D. (2009). Women in the boardroom and their impact on governance and performance. *Journal of financial economics*, 94(2), 291-309. Samt Karin Thorburn, professor i finansiell ekonomi vid Norges handelshøyskole i Bergen, SNS Analys nr 9, mars 2013.

konsekvensanalys. En sådan måste också analysera förslaget konstitutionella aspekter samt förslaget förenlighet med grundläggande fri- och rättigheter.

Företagarna **avstyrker** förslaget.

Patrik Nilsson
Chef Politik, Analys & Opinion

Erik Gustaf Ageberg
Utredare